



Fotowedstrijd VBBN 100 jaar

Vergeet u niet mee te doen aan de fotowedstrijd die de VBBN organiseert i.v.m. haar 100-jarig jubileum dit jaar! Inzenddatum uiterlijk 1 september 1997. Zie voor nadere informatie **Bijen** 6(3): 87 (1997).

Jubileumactie VBBN

Welke imker (VBBN-leden en leden van de bonden) maakt een ontwerp voor een nieuw (honingpot)etiket?

- een algemeen etiket dat door elke Nederlandse imker te gebruiken is
- dat t.z.t. in de Imkersshop van het Bijenhuis Wageningen verkocht kan worden
- waarvan de gedrukte tekst voldoet aan de eisen voor etikettering van honing
- waarbij ruimte is gereserveerd voor het schrijven of drukken van de gegevens van de imker.

Het winnende ontwerp voor een etiket zal door een jury, bestaande uit leden van het hoofdbestuur van de VBBN en van de commissie Honing van de VBBN, worden aangewezen en bij één van de jubileumactiviteiten worden bekendgemaakt.

Ontwerp inzenden vóór 1 september 1997

VBBN, t.a.v. de commissie Honing, Grintweg 273, 6704 AP Wageningen. Inl.: 0317-422422, fax 0317-424180, E-mail bijenhuis@tip.nl

Jubileum 'Wierden/Enter e.o.'

Zaterdag 11 oktober viert de VBBN subvereniging 'Wierden/Enter e.o.' het 60-jarig bestaan met een jubileumbijeenkomst. Deze is bedoeld zowel voor imkers (oud en jong!) maar in het bijzonder ook voor geïnteresseerden in bijen en imkeren. Plaats van handeling is zalencentrum 't Anker, Wilhelminastraat te Wierden (Ov.). De aanvang is vastgesteld om 10.00 uur. Tijdens deze bijeenkomst vindt tevens de jaarlijkse groepshoningkeuring van de kring Overijssel-Oost plaats. Iedereen is van harte welkom en wordt bij deze uitgenodigd voor dit imkerfeest in gastvrij en mooi Twenteland. *Het bestuur van imkersvereniging 'Wierden/Enter e.o.'*

Uit de PC van de voorzitter

Dick Vunderink

We hebben opnieuw de pers gehaald met het eerste persbericht in de reeks rondom het jubileum. Een persbericht over de teruggang in de bijenhouderij. Met een grote respons in landelijke en regionale dag- en weekbladen, op radio en TV. Dat de respons zo groot was verraste ons aangenaam en je mag er de conclusie uit trekken dat bijen en bijenhouderij toch de sympathie hebben van velen in den lande. Dank aan hen die ons te hulp kwamen bij het te woord staan van de pers, want alle media willen natuurlijk tegelijk bediend worden. Dat de kou tijdens de fruitbloeï een extra vraag naar bijenbestuiving deed ontstaan, was triest voor de fruittelers, maar benadrukte het belang van bijen nog eens extra. Het belang van de TV blijkt weer als je Marcel Hallmans z'n bijtjes ziet strelen, want dat is een reuze hulp in de verbetering van het beeld over bijen en imkers. Een grote stimulans om met z'n allen nu eens consequent zachtaardigheid als een heel belangrijk selectie criterium te gaan hanteren. Hard nodig in dit steeds dichter bevolkte land en steeds betere drachtmogelijkheid in de woonomgeving. En al vinden wij imkers een steek niet erg, wie vindt het nou echt leuk? Nee, wees niet bang, ik begin niet weer over het Vlaamse Overlarfproject, maar het kost me moeite.

Even over mijn eigen bijen. Uiteraard word ik als voorzitter regelmatig benaderd door imkers met hun zorg over chemische bestrijdingsmiddelen, resistentiegevaar en residu vorming. Zeer terecht. Ook met het pleidooi om de bestrijding maar eens over te slaan. Nu kun je daarover blijven praten, je kunt er ook eens ervaring mee opdoen. En zo gebruikte ik in 1995 Apitol in het laatste voer en in 1996 sloeg ik helemaal over. Ik nam weinig mijten waar, alle bijen zagen er model uit, dus ik kon dat best eens wagen. Wel, dat kon ik dus niet, want het aantal 'varroabijtjes' was in het voorjaar groot en de volken gingen zienderogen achteruit. Mijn conclusie: denk niet dat het met de varroamijt wel meevalt nu we eraan gewend zijn. Bestrijding blijft hard noodzakelijk. De volgende vraag is dan, met welke middelen? Zolang er geen alternatief is, met de toegelaten middelen Apitol en Apistan. Maar er moeten alternatieven komen, naast de biotechnische bestrijding die in **Bijen** werd beschreven. Daarom heeft de Bedrijfsraad verzocht omtheffing te verlenen voor het gebruik van mierenzuur door de Ambrosiushoeve om daar proeven te kunnen doen met de verdampers die elders in zwang komen. Helaas is de Europese wetgeving nog niet zo ver dat de resultaten van proeven elders, ook hier mogen gelden. We wachten op antwoord op ons verzoek.

Wat een verademing om rond de Pinksterdagen dan toch een paar dagen te beleven met een temperatuur die we vanaf 1 april elke dag nodig hadden. En wat blijf je je verbazen over het herstelvermogen van bijen als de omstandigheden gunstig worden. Ik wens u daarom nog veel verbazing toe dit jaar.

Rassen en rassenonlusten in de bijenwereld

Lezing gehouden door Hayo Velthuis tijdens de Algemene Ledenvergadering van de VBBN op 22 maart jl. te Wageningen.

Er zijn 20.000 soorten bijen. De groepen die het meest aan de honingbij verwant zijn, zijn de hommelen en de angelloze bij. Honingbijen zijn tamelijk jong op de geologische tijdschaal.

De angelloze bij is minstens 75 miljoen jaar oud en leefde in een tropisch klimaat. De eerste *Apis* is 12 miljoen jaar oud en kwam voor in een subtropisch klimaat. Deze bij is het best te vergelijken met *Apis dorsata* (de Aziatische Reuzenbij).

De *Apis mellifera* en de *Apis cerana* staan erg dicht bij elkaar, zij zijn samen ontstaan. 100.000 jaar geleden zijn de soorten gesplitst en in 50.000 jaar ontwikkeld tot aparte soorten. Toen kwamen de IJstijden. Het grootste gedeelte van Europa was toendra, alleen in Spanje en Italië zijn wat resten van honingbijen gevonden. Toen 10.000 jaar geleden het ijs definitief verdween, kwamen vanuit Noord-Afrika via Spanje weer bijen Europa binnen. Ze bleven in het westen, gingen de Alpen niet over. Dit zijn de donkere bijen die nog in West-Europa te vinden zijn, de *Apis mellifera mellifera*. Vanaf de andere kant, uit Turkije en Griekenland, kwam een andere bijensoort waartoe o.a. de Carnicabij behoort.

Er zijn verschillende methoden om de rassen te onderscheiden.

- Lichaamskenmerken, bijvoorbeeld het aderpatroon op de vleugels ofwel de cubitaalindex. Deze is het grootst bij de Carnicabij. Ook beharingspatronen en kleuren zijn belangrijk. Gele ringen zijn kenmerkend voor *Apis ligustica* uit Italië. Bij Carnica's komen gele ringen soms voor.
 - Fysiologische kenmerken: bepaalde enzymvarianten komen voor. Daarmee zijn Afrikaanse invloeden op Sicilië aangetoond, andere invloeden vanuit Spanje tot aan de Alpen naar het noorden toe en vanuit het oosten kwam weer een andere variant.
 - DNA-onderzoek: via mitochondria (warmtecentrale in de cel) kan de erfelijkheid via de moeder worden vastgesteld, belangrijk bij onderzoek naar verwantschap. Honingbijen hebben hun gedrag aangepast aan plaatselijke omstandigheden: snelle of trage voorjaarsontwikkeling is van oorsprong een aanpassing aan de dracht. Imkers kunnen de bijen hierin sturen door koninginnen met gewenste eigenschappen te importeren. Varroamijten zijn eigenlijk niet goed aangepast aan honingbijen. Dankzij onze importwoede kunnen ze echter goed overleven. De temperatuur in een broednest is 35°C, de varroamijt heeft liever een iets lagere temperatuur. De buitenste rand van het broednest van snelgroeiende volken in het voorjaar heeft de gewenste temperatuur, zodat Carnica en Buckfast de grootste kans op varroa-besmetting in het voorjaar hebben. In het najaar broedt de *mellifera* langer door zodat de kwetsbare periode daar in het najaar ligt.
- Van de verschillende bijenrassen domineert in Nederland de *Apis mellifera mellifera*, vooral in allerlei hybriden.

Daarnaast wordt veel met Carnica en Buckfast gewerkt. Hoewel die imkers daar op zich goed mee om kunnen gaan door gecontroleerd te laten bevruchten, vliegen de darren vrij rond waardoor een gevaar voor de omgeving bestaat. Deze darren bevruchten namelijk de mellifera-hybride koninginnen, waardoor een versterking van negatieve eigenschappen kan optreden.

Rassenteelt leidt tot het behoud van bepaalde eigenschappen, hoe verder de bijenrassen uit elkaar liggen hoe meer de eigenschappen verschillen. Voor Nederland zou het beter zijn een meer uniforme bij na te streven, om te komen tot vermindering van slechte eigenschappen zoals agressie, zowel bij de bij als bij de imkers.

Jan Speelziek Ridder in de Orde van Oranje Nassau

Joop Beetsma

Op dinsdag 29 april j.l. nodigde de heer G. Burgers, oud-luchthavendirecteur, een groep vrienden van Jan uit om bijeen te komen in het restaurant van het vliegveld Teuge. De organisator van het 'complot' om op originele wijze het uitreiken van de Ridderorde luister bij te zetten, vroeg ons te willen wachten op de komst van de burgemeester van de gemeente Voorst, Mr. J.H.J. van Blommestein. Daarna zouden wij gezamenlijk optrekken naar het huis van de familie Speelziek. Ondertussen was Dick Vunderink, voorzitter van de VBBN, in huize Speelziek druk bezig om de aanstaande ridder op de hoogte te brengen van de nieuwste ontwikkelingen in de imkerswereld, om te voorkomen dat hij zijn huis zou verlaten. Mevrouw Speelziek, die natuurlijk ook in het complot zat, keek vol spanning of er buiten al iets gebeurde. Geruisloos had de gehele groep zich voor huize Speelziek opgesteld en de burgemeester belde aan. Jan Speelziek, met de mond wagenwijd open, wist niet wat hem overkwam. Maar dat werd snel duidelijk op de dag van de lintjesregen.

Jan Speelziek werd benoemd in de Orde van Oranje Nassau voor al zijn activiteiten na zijn pensionering als overste in het Nederlandse leger. Het betrof in de eerste



De pas-benoemde Ridder en zijn echtgenote zitten even bij te komen na de 'overval'. Foto: Joop Beetsma

plaats zijn 9-jarig voorzitterschap van de VBBN en verder zijn werkzaamheden als auteur van diverse boeken. De burgemeester noemde: de eerste Imkersencyclopedie in het Nederlands (1987), de Korfimer, eens een beroep thans een hobby (1982), de Korfimerij, vroeger en nu (1995), Beste Bijen, hoe leer ik jullie kennen (1978, 1979) en het Werkboek Bijen Houden (1981, 1988, 1996) en daarnaast: Van op den Toega naar Teuge (1990), de geschiedenis van Teuge vanaf het begin van deze eeuw, voor een belangrijk deel aan de hand van gesprekken met Teugenaren en De dokter van Terwolde (1994), over het leven van dokter H.R. van der Molen en zijn werk in de Polikliniek voor Flebologie (het functioneren van adersystemen en de ziekten daarvan). Tot slot noemde Burgemeester Van Blommestein de activiteiten van Jan Speelziek in de Vereniging van Landbouwjournalisten en het tot stand brengen van het monument voor de in Indonesië omgekomen militairen op de begraafplaats van Bussloo. De bijeenkomst werd afgesloten met een feestelijke lunch in het restaurant van het vliegveld Teuge.

Honingkeuring Noord-Holland

Honingkeuring, ruilbeurs en interessante voordrachten over honing en bolgewassen op 20 september a.s. bij Propol Produkten B.V., Oosterweg E-6a in de 'Purmer' vlakbij Edam. Alle activiteiten vinden binnen plaats.

Programma

09.30-10.00 uur: Inleveren honing en even bijpraten bij een kopje koffie of honingthee.
10.00-10.15 uur: Welkomswoord door B. den Held, voorzitter van de groep Noord-Holland van de VBBN.
Toespraak door de voorzitter van de VBBN, de heer D. Vunderink over het 100-jarig bestaan van de VBBN dit jaar en over de functie van de regio's in onze vereniging.
10.15-11.00 uur: Lezing met praktische wenken door de deskundige bij uitstek, dhr. J.E.A. Hertsig, met enige praktische wenken om onze honing nog beter te kunnen presenteren.
11.15-11.30 uur: Pauze
11.30-12.30 uur: Diapresentatie door kunst(fijn)schilder J. Reus uit Winkel over stinseplanten, speciaal bolgewassen van lente tot lente. Samen met de kunstfotograaf A.M. Oostwoud beheert hij een grote tuin met zeldzame bolgewassen en de kunstgalerie 'Waterloo' te Winkel.
12.30-12.45 uur: Bekendmaking van de uitslag van de honingkeuring door de heer D. Vunderink.
12.45 uur: Sluiting. U mag nog gerust blijven, drinken en broodjes zijn te koop.

Toelichting

In de pauze en vóór en ná de lezingen kunt u het bedrijf Propol bezoeken, o.a. demonstratie flessenvulmachine. Tevens stands waar u de produkten van het bedrijf kunt proeven, bloembollen en bijenmaterialen kunt kopen. Tevens kleine tentoonstelling van materialen van Baldi Dekker. Verzamelaars kunnen hun overvloedige materialen aanbieden of ruilen.

De honingkeuring

- Drie potjes per soort inleveren, ook geroerde honing is zeer welkom en wordt apart gekeurd.
- Wasprodukten, gevlochten korven, siervlechtwerk en andere kunstuitingen worden door een kunstenaar beoordeeld.

Na de prijsuitreiking stelt de organisatie het op prijs als de potjes gekeurde honing nog even blijven staan, zodat een ieder deze kan bekijken. De keurmeesters geven desgevraagd een toelichting.
Nadere inlichtingen bij: Bob den Held, 0224-581760, Henk Kooij, 020-6452285, Elly van Zwet, 072-5624313 en Karel Galenkamp, 020-6321037.

Bijeenkomst Noord-Holland

Nienke de Jong

Omdat ook in Noord-Holland diverse subverenigingen te kampen hebben met een te geringe opkomst bij leden-avonden om eens een spreker van formaat uit te nodigen voor een lezing, hebben de verenigingen Beemster e.o., West-Friesland en Zaanstreek de koppen bij elkaar gestoken en op vrijdagavond 14 februari jl. een gezamenlijke avond georganiseerd.

Spreker was de heer J. van der Steen (rechts op de foto) van de Ambrosiushoeve, die een uitgebreid overzicht gaf van de diverse terreinen waar het onderzoek aldaar zich op richt. Hoofdthema's zijn: teelt, bestuiving, ziekten en bestrijdingsmiddelen. Uit diverse publicaties in **Bijen**

219



Dhr. G. Prins (l.) toont één van de bij de verloting te winnen prijzen.

waren de aanwezigen op de hoogte van de hoofdlijnen van het onderzoek, maar al deze thema's werden op deze avond verder uitgediept en aangevuld met vele interessante bijzonderheden. Zo blijkt uit een groot opgezet onderzoek, dat de legcapaciteit van redcelmoeren en kunstmatig bevruchte moeren niet onderdoet voor die van moeren die op natuurlijke wijze door een volk worden grootgebracht. Zelfs de twijfelaars konden niet om de duidelijk gepresenteerde cijfers heen. Ook werd uitvoerig stilgestaan bij de in samenwerking met de onderzoekers van de Landbouwniversiteit Wageningen ontwikkelde darrenraatmethode, waarmee zowel de varroamijt doeltreffend wordt bestreden als het zwermprobleem wordt ondervangen. Was deze methode oorspronkelijk opgezet voor imkers met een groot aantal volken, er is nu ook een variant voor de kleine imker met minimaal twee volken. Met recht kan hier van een doorbraak worden gesproken omdat dit kan leiden tot een flinke vermindering van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. Tenslotte werd onder de beziende leiding van Gerrit Prins van de subvereniging Beemster e.o. een ouderwets gezellige verloting gehouden. Misschien geeft het succes van deze avond (volle zaal!) een idee ter navolging voor al die subverenigingen die graag weer eens een spreker zouden uitnodigen maar hiervan afzien in verband met te geringe animo in de eigen gelederen.

Nieuw honingetiket Bommelerwaard e.O.

Koos Tromp, voorzitter De Bommelerwaard e.O.
Sinds begin dit jaar beschikt de VBBN subvereniging 'De Bommelerwaard en Omstreken' over een nieuw etiket voor de honingpot. Omdat de meeste leden vorig jaar zijn overgeschakeld op de nieuwe door de VBBN commissie Honing gepropageerde honingpot en er binnen de vereniging is afgesproken dat we tijdens presentaties, markten en huisverkopen met deze uniforme pot naar buiten treden, was de stap naar een nieuwe etiket niet zo groot. Nadat de ledenvergadering had ingestemd met het voorstel om een nieuw verenigingsetiket te produceren, werd dit in een hoog tempo verwezenlijkt. Men had zich uitgesproken voor een opvallend etiket, eenvoudig en herkenbaar, met een natuurlijke uitstraling. Tevens moest uit het plaatje en de tekst opgemaakt kunnen worden, uit welk gebied de honing afkomstig is. Ook de gegevens die door de Inspectie Gezondheidsbescherming zijn voorgeschreven, moesten op het etiket ingevuld kunnen worden. Eenvoudig opplakken en verwijderen moet



producent
particodes
gewicht
honingsoort
houdbaar

kunnen. Dit in verband met het ingevoerde statiegeldsysteem waardoor de potten voor hergebruik beschikbaar blijven. De belangrijkste eis, imkers eigen: het mocht niet veel kosten. Met dat pakket van eisen zijn wij een kunstenaar en een drukker gaan zoeken. Al snel werd Marianne Heijman bereid gevonden het artistieke deel voor haar rekening te nemen. Ze maakte een drietal ontwerpen, waaruit de leden de huidige afbeelding hebben gekozen.

Op deze voorstelling ziet u een rivierenlandschap afgebeeld: het typische werkgebied van de imkers van onze vereniging. De in de voorstelling voorkomende kasten en korven, met op de voorgrond de bijen, leggen de link met de honing. Ook de afgebeelde bloemen komen in ons gebied voor. Door het etiket een overwegend blauwe kleur te geven, wordt het natte karakter van ons gebied nog eens onderstreept. De naam 'Rivierenland Honing' laat niet misverstaan wat de geografische herkomst van de honing is. Kortom, een mooi etiket waarmee onze vereniging weer jaren vooruit kan.

Openingstijden secretariaat VBBN

In augustus is het secretariaat geopend op:
maandag en woensdag van 09.00-13.00 uur;
dinsdag, donderdag en vrijdag van 09.00-13.00 en
13.30-16.00 uur.

bijen

FAMILIEBERICHTEN

Ons bereikte het droeve bericht dat op 25 april 1997, op 54-jarige leeftijd

MICHAËL BIJENEN

de ongelijke strijd verloren had.

Na meerdere aanslagen op zijn lichaam, wist hij sinds enige tijd, dat hij dit aardse leven moest gaan afronden. Met veel moed en nuchterheid heeft hij dat zo goed mogelijk gedaan.



Toch, door zijn grote activiteit en inzet op velerlei gebied tijdens zijn leven, laat hij nu een grote leegte achter. Wij zullen ons hem herinneren als een vriendelijk mens met een groot verantwoordelijkheidsbesef.

Met raad en daad, waarbij theoretische kennis samenging met technische vaardigheid, heeft hij vele imkers in de omgeving, maar ook

verspreid door het hele land, geholpen. Zonder ook maar één aspect tekort te doen, zal zijn naam in de wereld van de bijenhouders, vooral verbonden blijven aan de koninginnenteelt.

Wij wensen zijn vrouw Gemma en dochter Sandra heel veel sterkte, nu en later.

Bijenhoudersbond van de LLTB, bijenvereniging Sevenum en Horst, Koninginnenteeltcommissie en de Stichting Station voor Carnicateelt Schiermonnikoog.